

три складові: соціальна допомога; соціальне страхування; соціальна справедливість. Соціальна допомога – це підвищення рівня споживання економічно слабких сімей шляхом зниження рівня споживання економічно сильніших сімей через надання першим адресних допомог. Адресність – надання допомоги найбільш нужденним сім'ям з урахуванням їх матеріального стану та середньомісячного сукупного доходу [3, с. 182].

Соціальне страхування – це захист громадян від настання соціальних ризиків. Під соціальним ризиком сьогодні треба розуміти ймовірні події, які породжуються об'єктивними соціально-значимими причинами і призводять до втрати заробітку особи, зниження доходів нижче від прожиткового мінімуму, необхідності в медичній допомозі та інших соціальних послугах. Виокремлюють таку систему соціальних ризиків: а) безробіття; б) малозабезпеченість; в) втрата працездатності: постійна і тимчасова; г) втрата годувальника (смерть).

Соціальна справедливість – матеріальна або фінансова компенсація особам, які постраждали від непередбачуваних подій (природних і техногенних катастроф, актів тероризму тощо). Окрім трьох означених основних складових, до системи соціального захисту входять: захист прав дитини; рання імунізація; сприяння освіті та підвищенню кваліфікації населенню; соціальна робота в неблагополучних сім'ях та з обслуговуванням самотніх літніх та непрацездатних громадян; соціальне обслуговування дітей-інвалідів; активна політика на ринку праці; гендерна політика; підготовка кадрів соціальних працівників тощо.

Ми вважаємо, що перерозподіл коштів за ринкової економіки має відбуватися відповідно до утилітаристської теорії щастя: бідніші родини є бенефіціарами, а багаті – донорами коштів. Сучасна система соціального захисту має охоплювати весь життєвий цикл людини – від її народження до смерті.

Висновки. Соціальний захист – це той чинник, від ефективності якого залежить цивілізаційний розвиток будь-якого суспільства. Сприятливі умови для дітонародження, подальшого життя, охорони здоров'я та виховання підростаючого покоління, що є випереджувальними заходами щодо формування якісного трудового потенціалу суспільства, зокрема здорового демографічного покоління, приділення якомога більшої уваги дітям-сиротам, безпритульним, людям пенсійного віку та безробітним – головні прерогативи політики соціального захисту населення в Україні.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254 к/96-ВР. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>.
2. Болотіна Н. Право людини на соціальне забезпечення в Україні: проблема термінів і понять / Н. Болотіна // Право України. – 2000. – № 4. – С. 36.
3. Гребенник С. Основні напрями державного регулювання соціального захисту населення в Україні / С. Гребенник // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – Київ-Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили. – 2006. – Вип. 8. – 274 с.
4. Дідківська К.В. Актуалізація ролі соціально-етичного маркетингу в сучасних умовах господарювання / К.В. Дідківська // Актуальні проблеми економіки – 2009. – № 9 (99). – С. 102-107.
5. Иванова Р.И. Правоотношения по социальному обеспечению в СССР / Р.И. Иванова. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1986. – 176 с.

6. Москаленко В.В. Сутність соціального захисту та його місце в політиці соціальної держави. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.library.ukma.kiev.ua/elib/NZ/NZV21_2003_polityk/08_moskalenko_vv.pdf.
7. Сирота І.М. Право соціального забезпечення в Україні : учебник / И.М. Сирота. – Харьков : Изд-во "Одиссей", 2000. – 384 с.
8. Скуратівський В. Соціальна політика / В. Скуратівський, О. Палій, Е. Лібанова. – К. : Вид-во УАДУ, 2003. – 265 с.
9. Українські Закони. Соціальний кодекс України : проект / В.С. Журавський та ін., Християнсько-демократична партія України. – К. : Изд-во "Логос", 1998. – 319 с.
10. The Encyclopaedia Americana. Complete in thirty volumes. – New York, 1973. – Vol. 25. – P. 102.
11. The World Book Encyclopaedia: Complete in 22 vol. – Vol. 18 – Chicago; London; Sydney; Toronto, 1994. – P. 98.

Майовец Е.И., Соляк Л.О. Исследование категорий социальной защиты населения в Украине

Исследованы теоретические основы политики социальной защиты населения в Украине и проиллюстрированы обязательства государства по социальной защите отдельных категорий граждан и способ их реализации.

Ключевые слова: социальная защита, система социальной защиты, политика социальной защиты, социальная безопасность, социальное обеспечение, социальная помощь, социальное страхование.

Mayovets Ye.Y., Soliak L.O. Social protection categories research of Ukraine's population

In the article theoretical foundation of social protection policy of Ukraine's population are investigated and commitments to the state concerning social protection of particular citizens classes are illustrated likewise the method of its realization.

Keywords: social protection, social protection system, social protection policy, social security, social welfare, relief payment, social insurance.

УДК 336.645.1

Доц. Т.В. Майорова, канд. екон. наук;
аспір. Д.О. Кузяк – Київський НЕУ ім. В. Гетьмана

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ "ПРОЕКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ"

Досліджено економічний зміст дефініції "проектне фінансування". З урахуванням позицій вітчизняних та іноземних науковців, визначено характерні ознаки проектного фінансування як методу фінансування, що дало змогу вдосконалити тлумачення цього поняття.

Ключові слова: фінансування, методи фінансування, кредитування, інвестиційний проект, проектне фінансування.

Постановка проблеми. Пожвавлення економічної діяльності національних суб'єктів господарювання, необхідність залучення приватного капіталу в капіталомісткі галузі економіки та потреба у впровадженні прогресивних методів управління в галузях, що є природними монополіями, й у підвищенні їх ефективності – вимагає пошуку нових форм фінансування діяльності розвитку, розуміння напрямів, якими можна збільшити вартість бізнесу, правильно використавши можливості моделювання фінансової структури компанії. Йдеться про проектне фінансування.

Сучасними тенденціями розвитку проектного фінансування є використання всього розмаїття джерел і методів фінансування інвестиційних про-

ектів. У разі зменшення необхідності в страхуванні політичних ризиків та підвищення рівня прийнятності внутрішнього ризику для іноземних інвесторів, проекти дедалі частіше фінансуються одночасно з різних джерел, під час використання декількох інвестиційних технологій.

Однак в умовах дефіциту інвестиційних ресурсів пошук додаткових форм фінансування є досить важливою проблемою, а розвиток теоретичного інструментарію проектного фінансування і можливості його практичного застосування на практиці підприємствами в Україні є досить актуальним та своєчасним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні проблеми розвитку проектного фінансування ґрунтовно розглянуто у працях вітчизняних учених: Г. Бардиша [1], В. Жукова [2], Т. Куриленко [3], О. Ляхової [4], А. Пересяди [5], А. Шуркаліна [6], та зарубіжних учених: А. Барінова [7], В. Бочарова [8], Б. Есті [9], Е. Йескомба [10], П. Лебедева [11], Ю. Катасонова, Д. Морозова [12], О. Смірнова [13], В. Шинаєва, Б. Ірніязова [14] та ін.

У своїх доробках фахівці намагаються розглянути сутність проектного фінансування, охарактеризувати основні риси цього методу фінансування, визначити основні ризики тощо. Проте, на нашу думку, існують невирішені проблеми як серед вітчизняних, так і серед іноземних науковців щодо трактування поняття "проектне фінансування".

Метою роботи є дослідження економічного змісту дефініції "проектне фінансування" та його характерних рис з метою удосконалення тлумачення цього поняття з урахуванням позицій вітчизняних та іноземних науковців.

Виклад основного матеріалу. У наукових публікаціях та у практичній діяльності трактування поняття "проектне фінансування" часто використовується некоректно. Основними причинами такої ситуації зокрема, на думку А. Барінова, є:

1. Неузгодженість по суті. Проблема пов'язана з тим, як трактувати проектно-фінансування – як кредит чи як інвестиції.
2. Неузгодженість структурного характеру. Проблема, що стосується підприємства-позичальника (діюче або нове) та забезпеченості кредитних коштів заставою.
3. Термінологічні нюанси. Складність у визначенні проектного фінансування пов'язана з тим, що усталеного терміна в міжнародній практиці не існує. Ринок сформувався майже стихійно як певний звичай, звід правил, яких застосовують учасники (не лише банки) під час реалізації інвестиційних проектів (програм), що пов'язані з певним типом ризику. Ці правила об'єднують різні економічні категорії: "фінанси" (якщо розуміти "фінансування" їх похідну) та "кредит". Для адекватного застосування стало необхідним використовувати певну узагальнюючу економічну категорію. Стосовно підтримання коректності терміна такою категорією може бути "фондування грошових коштів", що дуже незручно в застосуванні [7, с. 13-18].

Окрім цього, автор вважає, що змістовий переклад "Project Finance" може виглядати як: "проектне кредитування" (у випадку, коли проект реалі-

зується за рахунок кредиторів) чи "проектне інвестування". Ми вважаємо, що це звужує масштаб і різноманітність ризиків, що виникають під час реалізації проектного фінансування, проте більш широке за змістом.

Натомість потрібно чітко уявляти, що поняття "проектне фінансування" не еквівалентне поняттю "фінансування проекту". Фінансування проекту, залежно від його специфіки, може здійснюватися різними способами. Своєю чергою, проектно-фінансування є одним із них, проте розглядати його варто відокремлено від традиційних і відомих варіантів фінансування. До останніх належать кредитування, розміщення боргових цінних паперів, збільшення статутного капіталу, лізинг тощо. Їх об'єднує те, що фінансується не конкретний проект, а компанія, яка ініціювала його реалізацію.

Це принципово важливо, бо в цьому випадку джерелом грошових коштів для повернення отриманого фінансування стає вільний грошовий потік компанії, генерований всіма її проектами. Забезпеченням фінансування стають всі активи компанії.

Своєю чергою, проектно-фінансування передбачає забезпечення засобами безпосередньо проекту, а не компанії, яка виступила його ініціатором. Джерелом коштів стає грошовий потік, що генерується тільки цим проектом, а забезпеченням фінансування у загальному випадку є лише ті активи, які були придбані для його реалізації. У цьому і полягає основна відмінність проектного фінансування від інших форм фінансування.

Перш, ніж розібратися у визначенні категорії "проектне фінансування", що розуміється під цим поняттям, яке коло питань обмежує та з якими економічними категоріями межує і перетинається, необхідно зробити аналіз його визначення, а саме – розкласти на основні складові частини:

- "проект" – системно обмежений і закінчений комплекс заходів, документів і робіт, фінансовим результатом якого є прибуток (дохід), матеріально-речовим результатом – нові або реконструйовані основні фонди (комплексні об'єкти), або придбання і використання фінансових інструментів чи нематеріальних активів із наступним отриманням доходу [15, с. 42].
- "фінансування" – забезпечення необхідними фінансовими ресурсами всього господарства країни, регіонів, підприємств, підприємців, громадян, а також різних економічних програм і видів економічної діяльності [16, с. 342].

Однак цим не можна обмежуватись, оскільки практична діяльність вказує на певні особливості, або ж вона мусить здійснюватись у певних рамках, що по суті характеризують її. Для визначення трактування "проектне фінансування" ми проаналізували іноземні публікації заданої тематики (табл.), це дало можливість виділити такі характеристики проектного фінансування:

- 1) метод фінансування, що використовує різні можливості фінансового інжинірингу;
- 2) метод фінансування довготермінових контрактів;
- 3) метод фінансування інфраструктурних, промислових проектів і проектів, пов'язаних із громадськими послугами;
- 4) метод залучення довготермінового боргового фінансування;
- 5) альтернатива іншим методам фінансування;
- 6) включає створення незалежної проектно-компанії;

- 7) кошти залучаються у формі статутного капіталу від спонсорів і кредиту без права регресу від кредиторів;
- 8) основним джерелом повернення коштів є грошові потоки проекту;
- 9) наявність фінансової структури та структури корпоративного управління;
- 10) надає максимальні переваги для спонсорів проекту і жодним чином не впливає на структуру їх балансу;
- 11) метою використання є вирішення проблем, пов'язаних із недосконалістю ринку й ефективним управлінням ризиками;
- 12) форми та методи залежать від ризиків і розподілу доходів між учасниками проекту.

Табл. Визначення поняття проектного фінансування в іноземних наукових публікаціях

№ з/п	Визначення	Джерело
1	Проектне фінансування – це інноваційна і сучасна фінансова техніка, що використовується для багатьох провідних корпоративних проектів.	[17]
2	Проектне фінансування – це фінансування довготермінових проектів у галузі промисловості та інфраструктури, що базується на складній фінансовій структурі, коли використовується боргове й акціонерне фінансування для проектів, а не фінансування за рахунок і в структурі компанії.	[18]
3	Проектне фінансування включає створення юридично незалежної проектної компанії, що фінансується акціонерним капіталом однієї чи декількох фірм-спонсорів і безрегресним боргом для цілей інвестування в капітальні активи.	[19]
4	Проектне фінансування історично було фінансовим механізмом приватного сектору.	[20]
5	Проектне фінансування інколи може бути використане для покращення доходності інвестованого капіталу в проект за рахунок більшого фінансового левериджу, ніж можна було б досягнути за звичайного корпоративного фінансування.	[21]
6	Проектне фінансування включає інвестування і володіння промисловим активом (створеним з певною метою) через юридично незалежну компанію, що фінансується безрегресним боргом.	[9]
7	Проектне фінансування належить до фінансування довготермінових інфраструктурних промислових проектів, та проектів, що надають громадські послуги, що базується на фінансуванні без регресу чи з обмеженим регресом, коли грошові потоки проекту використовуються для повернення боргового й акціонерного капіталу.	[22]
8	Проектне фінансування – це метод залучення довготермінового боргового фінансування для великих проектів за рахунок фінансового інжинірингу, що базується на позиції під грошовий потік, що створюється тільки цим проектом; він залежить від детальної оцінки створення проекту, операційних ризиків і ризиків доходу і його розподілу між інвесторами, позикодавцями й іншими учасниками на основі контрактів чи інших договірних відносин.	[10]
9	Головною метою проектного фінансування є організація фінансування, що була б вигідна спонсорам проекту і жодним чином не впливала б на їх кредитну позицію чи баланс	[23]

Тепер спробуємо розглянути підходи російських і вітчизняних науковців до визначення поняття "проектне фінансування". Так, В. Бочаров зазначає, що "проектне фінансування є особливою формою фінансового забезпечення великих інвестиційних проектів на основі мобілізації зовнішніх джерел з метою отримання прибутку від грошових потоків, що генеруються новоствореним підприємством" [8, с. 121].

З погляду В. Катасонова, проектне фінансування це:

- 1) цільове кредитування позичальника для реалізації інвестиційного проекту без регресу чи з обмеженим регресом на позичальника; при цьому забезпеченням його платіжних зобов'язань є виключно і переважно грошові доходи об'єкта інвестиційної діяльності;
- 2) спосіб мобілізації різних джерел фінансування і комплексного використання всіх методів конкретних інвестиційних проектів [12, с. 15].

Більш вдалим, на нашу думку, є друге визначення поняття "проектного фінансування". У цьому контексті варто зазначити, що не варто змішувати поняття "проектне фінансування" та "кредитування", оскільки за змістом поняття "проектне фінансування" значно ширше і може включати (або не включати) в себе елементи кредитування. Так, К. Кулік доводить, що "проектне фінансування – особливий вид фінансування інвестиційних проектів (програм) із використанням широкого спектра фінансових інструментів, яке проводиться з повним або частковим регресом на ініціатора, а тому зорієнтоване на економічну, технічну та юридичну життєздатність проекту, а не на активи позичальника, що дає змогу збалансувати інтереси всіх учасників з одночасним трансфером проектних ризиків між ними" [24].

За змістом наведене вище визначення дає часткове, відносно неповне розуміння проектного фінансування, бо проектне фінансування не є видом фінансування інвестиційних проектів. Це – форма фінансування. Адже один і той же проект не може бути профінансовано одночасно через механізм проектного та корпоративного фінансування. Також під час проектного фінансування рідко використовується повний регрес на позичальника, оскільки проектне фінансування існує для того, щоб ці ризики розподілити. У вітчизняній літературі ці поняття також іноді змішують. Так А. Шуркалін під проектним фінансуванням розуміє "цільове кредитування позичальника для реалізації інвестиційного проекту без регресу або з обмеженим регресом кредитора на позичальника, при якому забезпеченням платіжних зобов'язань є грошові доходи від функціонування цього проекту, а також активи, що належать до цього проекту" [6].

У попередньому прикладі проектне фінансування привірюють до цільового кредитування. Звичайно кредити, залучені для фінансування проектів, вже по суті за змістом є цільовими, однак проекти можуть бути профінансовані й через випуск облігацій. І цільове кредитування можна вважати одним з окремих способів залучення ресурсів під час проектного фінансування. Також можна погодитися, що під час проектного фінансування активи можуть бути забезпеченням за борговими зобов'язаннями, але оскільки вони часто є занадто специфічними або ж особливо великими майновими комплексами (які надзвичайно важко реалізувати), то і як забезпечення за зобов'язаннями відіграють незначну роль.

Найбільш вдалим є визначення, запропоноване О. Ляховою, в якому в лаконічній формі розкрита суть і основні особливості проектного фінансування: "проектне фінансування ... форма реалізації фінансово-кредитних відносин учасників, пов'язаних з організацією та фінансуванням інвестиційного проекту за умови, що джерелами погашення заборгованості є грошові пото-

ки, генеровані проектом, при поєднанні різноманітних фінансових інструментів" [4]. До цього визначення можна додати, що під час проектного фінансування широко застосовується фінансовий інжиніринг, оскільки таке трактування "поєднання різноманітних фінансових інструментів", на нашу думку, є більш логічно завершеним.

Тут віднаходимо, в чому ж полягає власне відмінність між проектним фінансуванням і фінансовим інжинірингом – проектне фінансування є прикладною областю фінансового інжинірингу. Також, оскільки і внутрішньокорпоративне або корпоративне фінансуванням, воно є формою фінансування інвестиційного проекту. Отож, *проектне фінансування* – це один із методів фінансування інвестиційних проектів у реальному секторі економіки або соціальної сфері.

Як і будь-який інший самостійний метод фінансування, цей метод має свої особливості. Зокрема, Б. Есті виділяє такі базові особливості проектного фінансування, котрі відрізняють його як від традиційного корпоративного фінансування, так і від будь-якого іншого позабалансового фінансування (наприклад, сек'юритизації): наявність економічно і юридично незалежної проектною компанією; проектна компанія створюється на чітко визначений, обмежений життям проекту період; фінансування проекту здійснюється частково за допомогою позики без регресу на позичальника [25].

Висновки. Підсумовуючи проведене дослідження, можемо зробити висновок, що характерними ознаками проектного фінансування є:

- 1) використовується для фінансування інвестиційних проектів;
- 2) наявність окремої проектною компанії (Special Purpose Vehicle). Для того, щоб фінансування за змістом було проектним, обов'язковим є наявність окремої компанії, що управляє проектом і відповідає за всіма зобов'язаннями проекту;
- 3) наявність досвідченої управлінської команди дасть змогу значно скоротити ризики, пов'язані з грамотним управлінням проектом;
- 4) особливості отримання вигоди учасниками. Основним джерелом повернення вкладених коштів є грошові потоки по проекту;
- 5) термін "життя" проекту чітко визначений для можливості оцінювання проекту, часу входу і виходу з нього учасників;
- 6) особливі умови взаємодії між учасниками проекту. Особливі контрактні відносини;
- 7) особливі умови для спонсорів проекту. Це фінансування відбувається шляхом залучення довготермінових позик, з частковим внесенням коштів спонсорів у вигляді статутного капіталу;
- 8) особливості залучення коштів. Кошти, що надаються для проектного фінансування, зазвичай безрегресними щодо спонсорів проекту, або з обмеженими регресом;
- 9) наявність передумов для застосування такого способу залучення ресурсів. Проектне фінансування використовується за певних умов, коли інші методи фінансування не є ефективними;
- 10) особлива суміш ризиків. Структура проектного фінансування залежить від ризиків проекту, а також від можливостей розподілу цих ризиків між учасниками проекту;

- 11) утворення унікальної управлінської структури надає можливість створити особливу фінансову структуру, а також структуру управління для ефективного управління ризиками;
- 12) галузі застосування застосовуються переважно під час фінансування інфраструктурних, промислових проектів, і проектів, пов'язаних з громадськими послугами;
- 13) об'єкт оцінки. Під час проектного фінансування таким об'єктом, за відсутності будь-якої діяльності в минулому, є фінансова модель проекту.

Отже, проектне фінансування – це особливий метод фінансування інвестиційних проектів із застосуванням фінансового інжинірингу, що відрізняється від інших методів фінансування сукупністю особливостей, пов'язаних із природою проектів, для яких він використовується. Це комплексне поняття, котре межує з багатьма економічними категоріями. Таким чином, досліджувати його варто разом із такими категоріями, як: "фінанси", "кредит", "інвестиції", "проект", "ризик", "метод" та ін.

Література

1. Бардиш Г.О. Проектне фінансування : підручник / Г.О. Бардиш. – К. : Вид-во "Хай-Тек Прес", 2008. – 463 с.
2. Жуков В.В. Проектне фінансування : навч. посібн. / В.В. Жуков. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – Харків : Вид-во "ІНЖЕК", 2004. – 236 с.
3. Куриленко Т.П. Проектне фінансування / Т.П. Куриленко. – К. : Вид-во "Кондор", 2006. – 208 с.
4. Ляхова О. Проектне фінансування як новий метод організації фінансування інвестиційних проектів / О. Ляхова // Вісник Національного банку України : журнал, 2004. – № 10. – С. 20-22.
5. Пересада А.А. Проектне фінансування / А.А. Пересада, Т.В. Майорова, О.О. Ляхова. – : підручник. – К. : Изд-во КНЕУ, 2005. – 236 с.
6. Шуркалін А. Проектне фінансування як форма кредитування / А. Шуркалін // Фінансовий ринок України, 2005. – № 10. – С. 7-9.
7. Проджект файненсинг. Технологии финансирования инвестиционных проектов : практикум / А.Э. Баринов. – М. : Изд-во "Ось-89", 2007. – 432 с.
8. Бочаров В.В. Финансовый инжиниринг / В.В. Бочаров. – СПб. : Изд-во "Питер", 2004. – 400 с.
9. Benjamin C. Esty. Project Finance Glossary // HarvardBusinessSchool. – P. 53-67.
10. Йескомб Э.Р. Принципы проектного финансирования / Э.Р. Йескомб : пер с англ. И.В. Васильевской / под общ. ред. Д.А. Рябых. – М. : Изд-во "Вершина", 2008. – 488 с.
11. Лебедев П. Проектное финансирование: Факторы успеха / П. Лебедев // Консультант. – 2005. – № 11. [Электронный ресурс]. – Доступный з http://www.iteam.ru/publications/project/section_36/article_2419
12. Катасонов В.Ю. Проектне фінансування / В.Ю. Катасонов, Д.С. Морозов. – М. : Изд-во "АНКИ", 2000 р. – 272 с.
13. Смирнов А.Л. Организация финансирования инвестиционных проектов / А.Л. Смирнов. – М. : Изд-во АО "Консалтбанк", 1993. – 203 с.
14. Шенаев В.Н. Проектное кредитование / В.Н. Шенаев, Б.С. Ирнязов. – М. : АО "Консалтбанк", 1996. – 307 с.
15. Инвестиции и инновации. Словарь-справочник от А до Я. / под ред. проф. М.З. Бора, А.Ю. Денисова. – М. : Изд-во "Наука", 1998. – 342 с.
16. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева. – Изд. 2-е, [перераб. и доп.]. – М. : Изд-во ИНФРА-М, 1999. – 479 с.
17. What is project finance?. [Electronic resource]. – Mode of access http://www.eagletraders.com/loans/loans_what_is_project_finance.htm
18. Scott Hoffman, The Law & Business of International Project Finance 3rd ed. 2007, Cambridge Univ. Press. – P. 13-14.

19. Why Study Large Projects? An introduction to Research on Project Finance. Benjamin C. Esty // *European Financial Management*, 2004. – Vol. 10. – No 2. – P. 213-224.
20. An Overview of Project Finance Market // Harvard business School. December, 1999. – Vol. – P. 153-164.
21. Nevitt P.K. Project Financing 7th edition / Nevitt P.K. and F.J. Fabozzi // *Euromoney Books* (London, U.K.), 2000. – P. 54-63
22. International Project Finance Association. [Electronic resource]. – Mode of access http://www.ipfa.org/d3/ABOUT_PROJECT_FINANCE.html
23. Overview of Project finance / Project Financing 7th edition *Euromoney Books* (London, U.K.), 2000. – P. 76.
24. Кулік К.А. Фінансові можливості вітчизняних банків у сприянні розвитку проектного фінансування в Україні / К.А. Кулік // *Актуальні проблеми економіки*, 2007. – № 9. – С. 173-183.
25. Esty B.C. *Modern Project Finance. A Casebook* / B.C. Esty // John Wiley & Sons, 2004. – P. 25-27.

Майорова Т.В., Кузяк Д.О. Теоретические аспекты определения понятия "Проектное финансирование"

Исследовано экономическое содержание дефиниции "проектное финансирование". С учетом позиций отечественных и иностранных ученых, определены характерные признаки проектного финансирования как метода финансирования, что позволило усовершенствовать толкование этого понятия.

Ключевые слова: финансирование, методы финансирования, кредитование, инвестиционный проект, проектное финансирование.

Mayorova T.V., Kuziak D.O. Theoretical aspects definition of "Project Finance"

In the article the economic sense of "project financing" category is studied. Taking into account the experience of national and foreign scientists the particular features of project financing as financing method are defined, which allowed to improve the understanding of this category

Keywords: financing, financing methods, crediting, investment project, project financing.

УДК 330.341.1 Проф. О.Г. Мельник, д-р екон. наук; студ. В.С. Хмаренко – НУ "Львівська політехніка"

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Обґрунтовано переваги інтеграції інноваційної політики в національну економічну модель. Проведено аналіз стану матеріально-технічної бази, вказано на перспективні галузі господарського комплексу, які, за сприятливих інвестиційних умов, здатні покращити позиції України на міжнародному ринку інтелектуального капіталу. Обґрунтовано доцільність фінансування державою науки та провідних промислових галузей.

Ключові слова: інноваційна діяльність, венчурні підприємства, технологічні уклади, науковий потенціал, модернізація.

Актуальність проблеми та її зв'язок з важливими науково-практичними завданнями. Інновації є рушійною силою розвитку економіки в більшості розвинених країн, які на належному рівні оцінили усі переваги інвестування в інтелектуальний капітал. Технічний прогрес задав такий темп розвитку, що провідні світові підприємства не встигають оновлювати основні засоби, а змушені створювати нові виробничі лінії. Освітні концепції лише починають пристосовуватися до збільшення потоку інформації, яка виникає

внаслідок культивування нових наукових знань на основі синергічних зв'язків різних галузей науки. Щодо України, то тут ініціатива впровадження інновацій в усі галузі життя суспільства належить приватному капіталу, який спроможний лише на "точковий" розвиток окремих елементів національної економіки. Державна програма розвитку описує основні постулати і підкріплена законами та підзаконними нормативними актами, які втратили свою актуальність на початку минулого десятиліття. Освіта та НДДКР залишаються в позиції "молодшого брата", на фінансування яких виділяють мізерні кошти за залишковим принципом. Держава не вважає доцільним інвестувати значні ресурси в розвиток інтелектуального капіталу, який є фундаментом технологічного прогресу і, як наслідок, добробуту країни. З огляду на зазначене, виникає потреба у формуванні сталих зв'язків між наукою, промисловістю, економікою й впровадженні інноваційних технологій в усі сфери життя суспільства та культивуванні державної стратегії прогресивного розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сьогодні існує плюралізм думок щодо перспектив модернізації та шляхів впровадження інноваційного підходу в промисловості. Обґрунтовано доцільність тісного зв'язку між наукою, промисловістю, бізнесом [3] та пріоритетності інтеграції НДДКР у прикладні сфери господарського комплексу [1; 2]. Також обґрунтовано потребу в реформуванні існуючої структури, як у сфері науки і техніки, інновацій, так і в системі державного управління [7], адже саме ініціатива вищих органів влади здатна каталізувати структурні зміни. Проте плану чіткої реалізації обраних стратегічних цілей та завдань, систематизованої покрокової стратегії, яка б мала право законодавчої ініціативи, поки що не існує. Як і не існує дієвих механізмів захисту наукових розробок, адже закордонні компанії використовують вітчизняні винаходи та досягнення без виплати будь-яких роялті або інших винагород. З огляду на це, безперечною є необхідність побудови інноваційно-спрямованої економічної моделі розвитку України та формування дієвого інструментарію її впровадження.

Мета роботи. Систематизувати основні проблеми формування інноваційної моделі розвитку України.

Викладення основного матеріалу дослідження. Характерною ознакою вітчизняного ринку інноваційних технологій є відсутність реальної державної підтримки розвитку науково-технологічного потенціалу. Застарілі, адміністративно-командні методи ведення господарської діяльності спрямовують зусилля на розвиток архаїчних систем виробництва та значно знижують ефективність галузей, які можуть стати рушійною силою модернізації національної економіки.

Пріоритетними напрямками псевдоінноваційного прогресу залишаються технології третього укладу, на оновлення яких виділяють значні кошти, наприклад, на виробництво металу в мартенівських печах. Серед галузей, що дотуються державою можна виділити чорну металургію, важке машинобудування, видобувну промисловість та залишки оборонної галузі.

Четвертий технологічний уклад сформувався під впливом потреби Радянського Союзу в нових поколіннях озброєння та розвитку обслуговуючої ін-